

Мовотворчість українських поетів XIX–XXI століть

Спеціальність 035 «Філологія»

Викладач – Вокальчук Галина Миколаївна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови ім. проф. К. Ф. Шульжука РДГУ.

Кількість кредитів – 3.

Семестр – 10-й.

Програма навчальної дисципліни „Мовотворчість українських поетів XIX–XXI ст.” є важливим складником загальної підготовки майбутнього фахівця в царині української філології. Викладання дисципліни тісно пов’язане з діяльністю науково-дослідницької роботи неографічної лабораторії «NEOLEX-Рівне» кафедри української мови ім. проф. К. Ф. Шульжука Рівненського державного гуманітарного університету (функціонує з 2010 р.; наук. керівник – проф. Г. М. Вокальчук). Це передбачено особливостями освітньої програми підготовки магістрів зі спеціальності 035. Філологія, науково-дослідницький сегмент якої акцентований на проведенні оригінальних досліджень зокрема за напрямками: 1) українська неологія та неографія; 2) лінгвокультурологія.

Мета навчальної дисципліни „Мовотворчість українських поетів XIX–XXI ст.” – ознайомити магістрантів із внеском провідних українських письменників у розвиток національної мови, насамперед її словникового складу; поглибити усвідомлення тісного взаємозв’язку мови й суспільства, впливу екстралінгвальних чинників на лінгвокреативну діяльність мовних особистостей як виразних представників етносоціуму; навчити здійснювати комплексний лексико-семантичний, словотвірний і стилістичний аналіз оригінальних одиниць індивідуально-авторської номінації (лексичних інновацій) як специфічних репрезентантів національної та індивідуальних мовно-поетичних картин світу.

Основні завдання навчальної дисципліни „Мовотворчість українських поетів XIX–XXI ст.”:

- сформувані у магістрантів наукові погляди на мовотворчість як креативну психолінгвальну діяльність особистості – носія мови і представника певного соціуму, – спрямовану на об’єктивне або / і суб’єктивне відбиття фрагментів пізнаваної дійсності в естетизованих мовних знаках, що є складниками індивідуальної мовно-поетичної картини світу, зазвичай національно детермінованої;
- сформувані у магістрантів наукове розуміння словотворчості як процесу свідомого конструювання мовною особистістю номінативних одиниць (передовсім авторських лексичних новотворів) за узуальними чи оказіональними дериваційними моделями;
- сформувані у магістрантів наукове розуміння авторського лексичного новотвору як специфічного утворення, що нерідко

містить національно-культурний компонент мовної семантики, репрезентуючи не лише індивідуальне світосприйняття письменника, але й характерні ознаки національного менталітету (отже, й особливості української мовної картини світу);

- сформувати у магістрантів наукові погляди на авторський лексичний новотвір як специфічну номінативну одиницю, що у високохудожній формі вербалізує найактуальніші для соціуму в певний період його існування фрагменти позамовної дійсності, заповнює наявну в комунікативному акті мовно-естетичну лакуну;
- ознайомити магістрантів з науковою інтерпретацією авторської мовотворчості (і власне словотворчості) на різноплановому матеріалі – прози, поезії, епістолярію;
- ознайомити магістрантів із внеском класиків української літератури – Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, П. Грабовського, Ю. Федьковича – у збагачення словникового складу української мови;
- ознайомити магістрантів із внеском сучасних українських письменників у розвиток поетичного лексикону;
- дослідити мовно-естетичні витоки сучасної української словотворчості;
- виявити специфіку окремих літературних напрямів та ідіостилів щодо провідних тенденцій у галузі індивідуально-авторської номінації, співвідношення традиції та новаторства як основного чинника еволюції авторських мовновиражальних лексичних засобів в українській поезії XIX-XXI століть;
- визначити найбільш репрезентативні тематичні та лексико-семантичні групи інновацій, засвідчені в поетичних текстах певного хронологічного відтинку;
- розширити уявлення студентів про виражальні засоби поетичної мови;
- сформувати у магістрантів усвідомлення соціо- й лінгвокультурного значення всебічного дослідження мово- і словотворчості провідних майстрів слова;
- унаслідок різновекторного аналізу одиниць авторського художнього тексту поглибити лінгвістичну підготовку майбутніх філологів, підвищити загальний фаховий рівень із мовознавчих дисциплін;
- продовжувати розвивати вміння й навички самостійної роботи зі спеціальною науковою літературою з проблем ідіостилістики, оказіоналістики, неології та неографії;
- згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки магістрів зорієнтувати випускників на реалізацію оригінальних науково-дослідницьких (лексикографічних) проектів у царині української словотворчості, сформувати у магістрантів практичні вміння й навички дослідження та систематизації неологічних

матеріалів, що передбачено планами науково-дослідницької роботи неографічної лабораторії «NEOLEX-Рівне»;

- продовжувати розвивати аналітичне мислення магістрантів, уміння й навички переконливо аргументувати власні погляди на досліджувані лінгвістичні проблеми, мовні явища і факти.

Очікувані результати навчання

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми підготовки магістрів унаслідок вивчення дисципліни „Мовотворчість українських поетів XIX–XXI ст.” випускники повинні **знати:** предмет, завдання й місце дисципліни серед інших мовознавчих дисциплін; наукові праці з проблем ідіостилістики, okazіоналістики, неології; наукові напрацювання та ідеї, концепції провідних українських і зарубіжних дослідників, що працювали у сфері ідіостилістики, okazіоналістики, неології; основні аспекти й методи дослідження, застосовувані в okazіоналістиці та неології; роль провідних українських письменників у збагаченні національного лексикону; особливості мово- і словотворчості провідних майстрів слова; базові терміни okazіоналістики, неології.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістранти повинні **вміти:** самостійно працювати зі спеціальною науковою літературою з проблем ідіостилістики, okazіоналістики, неології, використовувати результати наукових досліджень у практичній діяльності; орієнтуватися у визначенні характерних ознак виражальних засобів поетичної мови; виявляти в художньому тексті номінативні одиниці, на появу яких вплинули екстралінгвальні чинники; здійснювати комплексний лексико-семантичний, словотвірний і стилістичний аналіз авторських лексичних інновацій; виявляти й аналізувати семантико-дериваційні особливості одиниць індивідуально-авторської номінації (лексичних інновацій) як специфічних репрезентантів національної та індивідуальних мовно-поетичних картин світу; характеризувати з соціо- й лінгвокультурного погляду значення мовотворчості українських поетів загалом та авторської словотворчості зокрема.

Час для консультацій: понеділок, 15.30 – 17.00.

Ел. адреса: vokal_neo@ukr.net